

© Editura EIKON

București, Str. Smochinului nr. 8, sector 1  
cod poștal 014605, România

Difuzare / distribuție carte: tel/fax: 021 348 14 74  
mobil: 0733 131 145, 0728 084 802  
e-mail: difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: tel: 021 348 14 74  
mobil: 0728 084 802, 0733 131 145  
e-mail: contact@edituraeikon.ro  
web: www.edituraeikon.ro

Editura Eikon este acreditată de Consiliul Național al  
Cercetării Științifice din Învățământul Superior (CNCSIS)

## Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

**ARCU, CONSTANTIN**

**File de altădată : antologie** / Constantin Arcu. - București :

Eikon, 2019

ISBN 978-606-49-0167-5

821.135.1

Coperta: Cătălin Arcu

Editor: Valentin Ajder

Constantin Arcu

# FILE DE ALTĂDATĂ

## Antologie

**E I K O N**

București, 2019

## CUPRINS

### CENUȘA ZILEI

|                                 |    |
|---------------------------------|----|
| Creionul.....                   | 9  |
| Șobolanul.....                  | 16 |
| Iluzii .....                    | 25 |
| Cenușa zilei.....               | 33 |
| Despre fii și certitudini ..... | 50 |
| Fordul decapotabil .....        | 58 |
| Peștele și amuleta .....        | 65 |
| Sora recepționarului .....      | 72 |
| Aventură de noapte.....         | 84 |
| Lecția de istorie .....         | 92 |
| Crema de ghete .....            | 98 |

### OMUL ȘI FIARA

|                                                                 |     |
|-----------------------------------------------------------------|-----|
| Nota autorului:.....                                            | 107 |
| I. [Târgul, inundat de pâclă...].....                           | 111 |
| II. [E aproape amiaza...] .....                                 | 119 |
| III. [Adam T. se agață ...] .....                               | 126 |
| IV. [Gustul salivei îl face...] .....                           | 135 |
| V. [Privind pieziș, îngândurat ...] .....                       | 143 |
| VI. [Din jurnal... 6 mai – Astăzi a venit un inger ...] .....   | 150 |
| VII. [Din jurnal... 8 mai – Constat cu neplăcere ...] .....     | 157 |
| VIII. [Din jurnal... Ieri am fost martor ...] .....             | 164 |
| IX. [Mahmur și bântuit de remușcări...] .....                   | 175 |
| X. [Amfitrita, înfășurată într-o pânză...] .....                | 184 |
| XI. [Din jurnal... 2 iunie – Evenimentele au început ...] ..... | 193 |
| XII. [Din jurnal... 4 iunie – Privesc de câțva timp ...] .....  | 199 |
| XIII. [Din jurnal... 13 iunie. Pare greu de crezut...] .....    | 207 |
| XIV. [Restaurantul era aproape gol ...] .....                   | 214 |
| XV. [Piciorul drept i-a amorțit...] .....                       | 224 |

## CEREMONIAL DE DESPĂRȚIRE

|                                                |         |
|------------------------------------------------|---------|
| Avocado .....                                  | 235     |
| Duminica bolnavilor .....                      | 245     |
| Dileme .....                                   | 291     |
| Ceremonial de despărțire .....                 | 304     |
| Amintirile unui magician .....                 | 313     |
| Eu și amicul Voltaire .....                    | 336     |
| <br>Notă biografică și referințe critice ..... | <br>357 |

## CREIONUL

Pe vremea aceea eram un student destul de sărac. Împărțeam banii căpătați de la părinți între anticariat și birturi, nechibzuință care îl făcea pe tatăl meu să fie tot mai strâns la pungă. De fapt, apelam la el rareori. Lună de lună îmi vindeam cartela primită ca bursier și, astfel, mă descurcam. Locuiam pe atunci, modest și singuratic, într-o garsonieră aproape de marginea orașului.

Aveam acolo cărți bune. Când era iarnă și vântul pătrundea prin crăpăturile ferestrei, rămâneam sub plapuma jegosă, transferată de-a lungul șirului de studenți de dinainte, și citeam. Puțini dintre colegi știau adresa mea și încă mai puțini mă vizitau, mai ales că locuiam destul de departe. Doar un prieten consătean, care lucra în oraș, venea mai des și aducea câte o sticlă cu vin. Atunci ne distram pe cînste.

În ziua aceea nu-l așteptam. Eram nevoit să învăț la un curs destul de stupid pentru a doua zi. Cu toate acestea, gândurile îmi stăruiau aiurea. Și, mai ales, simțeam nevoia să beau un vin cald. Așa că m-am hotărât să cobor. Știam prin apropiere o cârciumă fără pretenții, un local de periferie.

Se înserase deja când am coborât. Începuse să viscolească, iar vântul îmi pătrundea pe sub hanorac. Aveam chef să beau ceva și să uit de iarnă și de foamea care începuse să-mi

de-a târcoale. Într-o asemenea noapte în care poți fi sigur că nu se întâmplă nimic deosebit, altceva mai bun nici nu ai de făcut. Sunt timpii morți de care abia aștepti să treci.

Pășind absent prin zăpadă, am ajuns imediat acolo. Fumul și obscuritatea deloc intimă a localului nu m-au împiedicat să-mi dau seama că toate mesele erau ocupate. Fețe nebărbierite, colțuroase, aplecate peste paharele cu alcool îndoielnic, priviri fixe și frânturi de discuții scrâșnite. Oameni sărmani, rufoși, îndobitociți de muncă și beții. Simțeam în nări mirosul acru de tutun și băutură proastă. Eram cât pe ce să plec din spelunca aia, când am descoperit într-un colț o masă la care se afla o singură persoană.

M-am îndreptat într-acolo și, după ce individul mi-a încuviințat cu un gest abia perceptibil al capului, am luat loc. Nici acum nu-mi explic de ce am simțit nevoia să-l privesc îndelung. Avea pe el un pardesiu lăbărțat, de culoare incertă, sub care purta câteva flanele ponosite, cum lăsau să se vadă gulerele încălecate. Avea părul sur, împrăștiat în şuvițe unsuroase, o barbă tușinată și rară, buze subțiri, nervoase. Exceptând aerul de intelectual decăzut, nu se deosebea de inșii din jur. Frapa însă privirea halucinantă, febrilă a ochilor săi.

Nu mă puteam zgâi la el, fără să-i atrag atenția. Încercam să-mi dezlipesc privirile de pe figura cu aer pauper, însă nu reușeam. Ceva nedeslușit mă atrăgea ca un magnet. Nu-mi stă în fire să fiu nepoliticos și mă deprimă să fac tot ceea ce nu-mi place să mi se facă mie. Respect cu sfințenie regula de aur. Așa că mi-am scos carnetul și, după ce am cerut o cană cu vin fiert, am început să-mi fac de lucru. Cu alte cuvinte, încercam să-mi abat singur atenția în altă parte. După ce am recitit ultimele însemnări, am prins a nota tot ceea ce-mi trecea prin minte, nici nu-mi amintesc acum.

Nu știu cât să fi trecut, însă mai târziu mi-am dat seama că s-a terminat mina pixului. Uitasem de ciudatul individ, iar dacă m-aș fi gândit o clipă aș fi presupus pesemne că a plecat într-o mahala, unde va fi având o mansardă la fel de deșelată. În sfârșit, e o presupunere pe care o fac acum. În acel moment am ridicat ochii. Bătrânul se afla în aceeași poziție țeapănă, fixându-mă cu ochii lui nefirești. Pe neașteptate și într-un mod bizar, rolurile se schimbaseră. Eu devenisem acum insecta supusă observației.

L-am privit de parcă l-aș fi văzut prima oară. Nu mai era același om sărman. Aveam senzația că întunericul nopții se cuibărise împrejurul crâșmei, iar insul se afla într-un prag scaldat în lumină, un arhanghel poate, dacă imaginea pe care o am despre aceste creaturi este exactă. Ori dragul de Gabriel, îngerul meu păzitor, se întrupase astfel. Mă certa uneori Gabriel, ca unul care mai călcam strâmb și-i nesocoteam povețele, însă mi se arăta numai în vis sau în închipuirile mele. Acum pogorâse într-o locantă mizerabilă, ca să-mi bată obrazul sau ceva de felul acesta.

Purta o mască hieratică, din cele după care zeii și îngerii din cer își ascund splendoarea, ori de câte ori se arată muritorilor de rând, pentru ca nu cumva să-i nimicească sau să-i transforme în stâlpi de sare. Încercam să-mi țin totuși firea, încredințându-mă că ființele supranaturale trăiesc numai în legende, religii și în imaginarul omului, nici în ruptul capului nu intră prin cârciumi de mahala. Însă m-am văzut nevoit să-mi feresc ochii de privirile lui, din care țâșneau fascicule roșii ca niște lasere distructive.

Mă asiguram că totul se petrece în închipuirea mea, de vreme ce omul avea în față un pahar cu un lichid întunecat, roșiatic-marونی, probabil rom sau vermut ori vreo altă scursoare. Era un individ lipsit de însemnătate, care coborâse

din manskardă să pe înserat, ca să tragă ceva la măsca. Nu existau motive să-mi fie teamă, la urma urmei mă aflam într-un local și între oameni civilizați. Ascultam ca vrăjit glasurile ce se adunau de pe la mese într-un cor în surdină și-mi făceam tot felul de reproșuri lipsite de precizie. Eram întors pe dos, nu aveam ce să-i reproșez. Apoi mi-a dat prin cap că poate avea aripi și am zămbit aiurea. Ori poate un baston pitit sub masă, iar eu, în ignoranța mea, îl credeam zburător.

Când nici nu mă așteptam, bătrânul mi-a spus că știe exact de ce am nevoie. Am surâs strâmb și i-am răspuns că-i o bagatelă să-ți dai seama. Am băut puțin vin.

— Nu-i ceea ce credeți, domnule, i-am spus. N-am venit la cărciumă să beau. Am venit aici pentru că acasă mă simțeam singur, de asta am venit. Vinul ăsta prost e un simplu pretext, atât.

Bătrânul m-a asigurat că e cât se poate de firesc să fie așa. Știa pentru ce mă aflam acolo și că poate să-mi dea creionul de care aveam nevoie. Am ridicat din umeri și i-am spus că îmi este indiferent. La urma urmei, toate astea au fost scrise cu mult înainte și, dacă ne-am întâlnit, înseamnă că așa trebuia să se întâmple. Nimic nu-i la întâmplare.

Cred că nu are rost să persist în greșeală. Sincer, nu pot spune precis dacă îmi vorbea sau dacă nu cumva reușeam să comunicăm printr-un simț necunoscut. Știu cât de bănuitori sunt oamenii și n-aș vrea să creadă că am luat-o razna. Pentru a da totuși seama de ce se petrecea atunci, fac presupunerea că se aflau în plin exercițiu toate simțurile, ceea ce vechii greci numeau suflet. Un flecușteț demodat, despre care nimeni nu mai pomenește în zilele noastre, decât riscând să fie considerat ridicol.

Nu știu sigur ce a mai zis bătrânul mai departe, cred că mi-a spus că e singurul creion pe care l-a folosit vreodată. Nu știam ce să cred. Mi-am dat seama că nu-i în toate mințile, așa că n-avea sens să-mi dau ifose sau să-l reped, deși începuse să mă calce pe nervi aiureala lui. Mă așteptam să-mi povestească de vreun război și să-mi prezinte toți caporalii de pe nu știu care front, așa cum se întâmplă de obicei.

Mă gândeam să plec, însă ceva nelămurit mă făcea să nu iau încă o asemenea hotărâre. Mergând pe firul explicației de mai sus, cum comunicarea dintre noi era serios perturbată, presupun că sufletul meu era tulburat. Și cu toate că nu înțelegeam o iotă din ceea ce spunea, l-am asigurat că totul este cât se poate de logic și e firesc să fie așa. N-avea sens să-mi ies din fire și să stric totul.

Priveam fascinat ciorchinii de bețivi aplecați peste mese, fumul dens care șerpuia în local. Simțeam că mă pătrundea tot mai mult frigul; bineînțeles, n-am mai încercat să descifrez sensul întâmplării care cu numai puțin timp înainte mi se părea penibilă. O curiozitate bolnăvicioasă mă face să rămân în așteptare; simțeam că se vor întâmpla lucruri și mai puțin obișnuite.

Ceva mai târziu, bătrânul m-a asigurat că mă urăște puțin. Se poate să fi fost o simplă presupunere, o scorneală ivită din creierul meu înfierbântat sau din bănuielile ce-mi încolțeau uneori în inimă, otrăvind-mi zilele. L-am asigurat că îl înțeleg și că îi face, bineînțeles, cinste. L-am mai spus că sunt deopotrivă onorat, însă nu știu dacă merit asta.

Purtam o conversație bizară, fără să îndrăznesc a-l privi în față. Apoi, mi-a cerut carnetul de însemnări. Simțeam că zadarnic m-aș fi împotrivit; i l-am dat. Un timp a bolborosit ceva peste foile pline de ștersături. Răsfoia carnetul într-o evidentă neorânduială, sărea peste pagini întregi și

apoi revenea la pasaje peste care trecuse. Mă plictisiseam suficient așteptând să termine frunzărițul.

Eram tocmai decis să-i cer carnetul într-un mod oarecare, când la masă a apărut o fetiță descărnată, fără vârstă, îmbrăcată într-o mantie albă. Slăbătura a luat loc pe scaun, fără să scoată un cuvânt. Eram spectator la ceva ciudat și prin cap mi-a trecut că aerul din jurul nostru era înțesat de forțe tainice și tot ceea ce se petrecea acolo avea o rațiune pe care n-o puteam pătrunde.

— Ai venit, deci, a constatat bătrânul, continuând să bolborosească acolo.

M-am uitat la fetița de alături, nevolnică sau numai lipită de trebuințe, ceea ce ar scuti-o de suferința și nefericirea oamenilor. Mi-a trecut prin cap că ar trebui să-i cumpăr ceva, însă nu mai aveam bani. Bătrânul continua să-și muște buzele, să se ciupească și să se frământa ca un apucat.

— Nu-i un capăt de cer, dar nici nu-i rău, a spus mai târziu. Nu-i rău deloc, știi? Restul va veni cu timpul, știu ce spun. E singurul lucru care mă mai bucură. Celelalte sunt chestiuni lipsite de importanță.

Și-a scos apoi o batistă roșie și a început să tușească zguduindu-și tot trupul. Nici nu știam ce să cred. Mi-am spus că e un individ bizar și deci n-are sens să mai întreb ce și cum.

— Asta-i, a spus acela pe neașteptate. Asta e tot.

A întins apoi mâna dreaptă peste masă și a desfăcut-o încet, cu o mișcare de ritual. În acel moment m-a asigurat că se întâmplă exact ceea ce trebuie să se întâmple. M-am holbat spre palma lui și am reușit să observ un lucru curios. Putea fi ceva de neprețuit, cuprinzând esență divină, cum nu era exclus să nu valoreze nici cât o ceapă degerată.

Am apucat creionul, așteptându-mă să ating un obiect vrăjit sau ceva de felul acesta. Nici o reacție fiziologică nu-mi confirma însă așteptările. Totuși, forma creionului era absolut neobișnuită: o săgeată în miniatură, o pană mai exact. Un timp privit cu atenție creionul. (Mulți ani mai târziu, dintr-un loc pe care, din prudență, îl trec sub tăcere, am cumpărat unul asemănător ca formă.) Eram destul de mirat de cele petrecute și nu mi-am dat seama când au dispărut amândoi. Ușor neliniștit, m-am uitat în jur și am constatat că nimeni nu mă lua în seamă.

În sfârșit, am luat o gură de vin și m-am aplecat peste carnetul de însemnări. Îmi continuam notele, simțind încă în nări exalația de cadavru. Creionul lăsa urme oranj peste pagină, ceva destul de straniu. Nu știam ce să cred. Am mai gustat apoi din vin și, treptat, am uitat de cei doi indivizi. Mi-am amintit că a doua zi urma să primesc bursa, ceea ce însemna ceva; eram aproape fericit. Treptat, culoarea scriiturii a devenit roz, oricum luminoasă. Asta era, deci.

Scriind, am terminat tot vinul din ceașcă. Aveam motive să beau în neștire. Și pe când plăteam la plecare, i-am spus chelneriței:

— La naiba cu scamatorii ăștia. Vax. Nu mai pot eu de ei!

M-a privit bănuitoare; puteam să pariez că mă crede beat crișă sau țicnit. Am prins a râde. Puteam să râd în hote, oricum nu-mi pasă de nimic în noaptea aia.

## ȘOBOLANUL

Era trecut de miezul nopții și mai lucram încă la o povestire. Îmi imaginam acolo o fată care îmi arunca un trandafir, după ce mă lovește ușor cu bicicleta. Nu știu de ce, dar îmi plăcea să cred că fata se chema Voichița. Și, deși n-am fost vreodată lovit de o bicicletă, trăiam întocmai cele închipuite.

Atunci am auzit un zgomot ciudat dincolo de ușă. Ce să fie? Mi s-o fi părut, m-am asigurat, știind că pe mine nimeni nu mă caută și nu mă așteaptă nimeni acasă. Sunt singur și, poate de aceea, adesea trist. Așa că am continuat să scriu, însă cum zgomotul s-a repetat, am deschis. Afară noaptea se agita prin copaci, iar pe alee cădeau picături de ploaie. Era beznă și tocmai mă gândeam să închid, când un animal ciudat și ciufulit s-a strecurat pe lângă piciorul meu în cameră.

Abia mai apoi, la lumină, am înțeles că e un șobolan. Acest animal nu mă înspăimânta, cât mă dezgusta. Tocmai de aceea, puțin scârbit, mă pregăteam să-l alung. Totuși, curajul lui mi-a sporit curiozitatea. Ce va face? E posibil să nu mă fi băgat în seamă. Dar dacă m-a observat și știe că îi pot face rău?

Există prejudecata că șobolanul ar fi o creatură mică și ticăloasă, care ar trebui stărpită. Or, nu este adevărat. Vreau

să spun că sunt și altfel de șobolani. Deși cel mai adesea un șobolan seamănă cât se poate de bine cu un șobolan, cel care tocmai intrase nu putea stârni decât un sentiment de milă. Era ud și tremura din toate încheieturile. Avea privirea tristă, irișii galbeni. Se ghemuise într-un colț al camerei. Știam că sesizase prezența mea.

— E o vreme foarte urâtă afară, domnule, spuse după un timp.

— Într-adevăr, îi dădui dreptate, uimit că un șobolan poate să vorbească, deși rostirea lui era mai mult un chițcăit.

— Domnule, aș putea să rămân peste noapte la dumneavoastră?

Umiliința cu care formulase întrebarea îmi spori scârba de la început, dar o curiozitate pe care mi-o reproșez adesea m-a determinat să amân momentul în care să-l scot afară. Și apoi, mă simțeam singur.

— Știi și eu ce să zic? Mă rog, rămâi, am acceptat.

— Sunteți un domn, un bărbat fain, domnule.

— E destul de ciudat că poți vorbi, am spus, puțin contrariat de aprecierile lui. Pesemne ai și un nume, ca să fie tacâmul complet.

— Nu, domnule, nume n-am. În lumea mea nici nu-i nevoie de nume. Fără vreo legătură cu celebra expresie *nomina odiosa*, faptul în sine de a numi ceva îi răpește din libertate.

— Mă rog, am răspuns distrat, fără să înțeleg o iotă din cele înșirate de guzgan. Uite, cât vei rămâne aici, îți voi spune Gore. Mi-ar fi greu să-ți tot spun șobolan. Nu numai că acest cuvânt are sensul său peiorativ, cum cred că știi, dar Gore e și mult mai scurt.